

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۵۲

این مجلد حدیقه اول و دوم وسیم و چهارم از روضه هشتم، یکصفحه از دیباجه و چند ورق از آخر حدیقه سیم و اول حدیقه چهارم افتاده، این مجلد وقایع سلطنت شاه اسماعیل و شاه طهماسب و شاه اسماعیل ثانی و سلطان محمد شاه را متضمن است؛ خط: نسخ، بی کاه، تا: ۱۲۷۰ق؛ ۱۸۳گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۷×۱۵/۵سم [ف: ۲ - ۱۴۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۵۳

آغاز: خالق مهربان و جاعل کن فکان که فرازنده سایبان اطلس نه رنگ افلاک و گستراننده بساط گلهای حدیقه پنجم از روضه هشتم؛ این مجلد مخصوص سوانح سلطنت شاه عباس بزرگ است؛ خط: نستعلیق، بی کاه، بی تا؛ ۴۱۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۶×۱۴سم [ف: ۲ - ۱۴۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۹۲۵/۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۲۸۳]

● حدائق الدقایق / عرفان و تصوف / فارسی

hadāyeq-od daqāyeq

میرجان، محمد بن زین الدین، ق ۱۰ قمری

mīr-jān, mohammad ebn-e zayn-od-dīn (- 16c)

در شرح سخنان شیخ جلال الدین محمود مسعود، در پنج «فصل»: ۱. میلاد او؛ ۲. حل مشکلات سخنان صوفیه؛ ۳. بیان بعضی آیات؛ ۴. سخنان بدیع مشهور در بیان حقایق؛ ۵. حکایت مسطور و غیر مذکور
آغاز: الهی غواصان بحار حقیقت را که به لهجه جمع فرو روند.
انجام: نباشیم از صدف چینان ساحل و صل الله علی خیر خلقه ...
آمین یا رب العالمین.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۸۰۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق هندی، کا: شیخ مرتضی بن شیخ مظفر عباسی لاهوری، تا: رمضان ۱۰۸۲ق؛ کاغذ: هندی، جلد: گالینگور، ۱۳۴گ، ۱۳ سطر (۱۵×۱۰)، اندازه: ۲۲×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۹۶]

● حدائق الدقائق / هیئت، شعر / فارسی

hadā'eq-od daqā'eq

رساله‌ای است منظوم در شانزده «اصل»: ۱. حساب جمل؛ ۲. ارقام بروج؛ ۳. کواکب؛ ۴. ایام؛ ۵. هندسه؛ ۶. سال و ماه؛ ۷. لغت؛ ۸. تجنیس و تصحیف؛ ۹. (در نسخه نیست)؛ ۱۰. اجزاء؛ ۱۱. تشبیهات؛ ۱۲. تصغیر؛ ۱۳. اسقاط؛ ۱۴. ضد و نقیض؛ ۱۵. جذر و کعب؛ ۱۶. رعایت و ترتیب. در آغاز پس از ستایش پیامبر از جواد قنبر کیرنکی ستایش شده است. در هر اصلی مسأله‌ها حل می‌شود و معمایی درباره آن می‌آید و پاسخ آن هم

من اولیانه و اصحابه قاطع من ارض الخراج علی هذا الصورة مشتمل بر بخشی از مجلدات ۲ و ۳ شرح است. و از جلد ۲، شرح مواضعی از خطبه که حاوی طعن خلیفه سوم بوده را دربردارد و در آن، مطاعن ایشان را به تفصیل در ۱۱ مورد همراه با پاسخ‌ها و ایرادات وارده بر آن ذکر نموده. همچنین از جلد سوم شرح، تا ابتدای خطبه «والله لو وجدته قد تزوج به النساء و ملک به الاماء لرددته» در نسخه موجود است؛ خط: نسخ، بی کاه، بی تا؛ مصحح؛ تملک: محمد باقر گلستانه (از فرزندان مؤلف) به سال ۱۱۰۷ق با مهر «عبده محمد باقر گلستانه» (بیضی)؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج مشکلی، ۱۵۷گ، ۱۷ سطر (۱۵×۱۰)، اندازه: ۲۶×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۲۳۵]

سه حدائق الحقایق فی کشف اسرار الدقایق < بحر الدرر

● حدائق الخلد = خلد برین / تاریخ / فارسی

hadā'eq-ol xold = xold-e barīn

وحید قزوینی، محمد طاهر بن حسین، ۱۰۱۵ - ۱۱۱۲ قمری

vahīd-e qazvīnī, mohammad tāher ebn-e hoseyn (1607 - 1701)

در تاریخ صفویه، روضه هشتم این کتاب منقسم بر هفت «حدیقه» بوده و به خلد برین نیز موسوم است. در دیباجه به نام حدائق الخلد و در پایان به نام خلد برین نامیده: حدیقه ۱. شاه اسماعیل؛ ۲. شاه طهماسب؛ ۳. شاه زاده مظفر و اسماعیل و شاهزادگان دیگر؛ ۴. سلطان محمد؛ ۵. شاه عباس؛ ۶. شاه صفی؛ ۷. شاه عباس.
[الذریعه ۲۵۱/۳ و ۲۳۹/۷؛ ۵۲۶/۴ (نسخه ۴)]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۱۵۲۲

آغاز: تا یک باره متاع وقت را از کف نداده باشد گاهی که دامن فرصتی به دست می‌آید ... و پس از دو صفحه و فهرست ... حدیقه اول در طلیعه طلوع مهر درخشان دولت ابد مدت این خاندان ... چون سنة الله به آن جریان یافته؛ انجام: اختتام شعر بر انجام این حدیقه مینو نظام. در آغاز اهتراز از اهیر بستان سرای حدیقه پنجم بیهوب نسیم وقایع نگاری کلک جادو خرام المنة الله ... که چهار خیابان روضه هشتم از گلزار همیشه بهار تألیف «خلد برین» ... نمونه باغ جنان و روضه رضوان گردید ... و خداوندگار حقیقی زمان ما از آب خزان حوادث در امان ... باشد و لیس ذلک علی الله بعزیزاته علی مایشاء قدیر.

خط: نستعلیق، کا: مرتضی قلی بن محمد یوسف افشار، تا: جمعه ۲۵ جمادی الثانی ۱۱۰۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی سفید نازک، جلد: تیماج سرخ، ۲۲۹گ، ۲۹ سطر (۲۲×۱۲)، اندازه: ۲۸/۵×۱۷/۵سم [ف: ۴ - ۲۹۳]

فهرستگان: نسخه های خطی ایران (فخا)، جلد دوازدهم، به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276250

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۳۹۱/۲۰۱۲

هست. در پایان آن قاعده ضرب مرکب در مرکب است؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی کاه، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکئی، ابعاد متن: ۱۹×۷، اندازه: ۲۳×۷/۵ سم [ستا: ف: ۱-۱۳۷] ۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۷۳۴/۶

آغاز: برابر؛ انجام: وان شت ضربت احاد مراتب المضروب فی کل واحد من مراتب المضروب فی اولاً فارسم الحاصل فی سطر و ثانیاً عثراته و هكذا تم العمل كما عرفت من غیر تفاوت اصلا تمت

خط: نستعلیق، بی کاه، تا: قرن ۱۳؛ ۵ گک، ۱۹ سطر چلیپایی، اندازه: ۱۷×۱۱ سم [ف: مخ: ۲-۷۸۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۶/۴ سرود

خط: شکسته نستعلیق، بی کاه، تا: ۱۳۰۲ق، [نشریه: ۱۳-۴۳۵]

۵. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۴۳۳/۶

آغاز: برابر؛ انجام: کما مر و ارسم الحاصل تمت السطر المذكور مبتداء من العشرات ثم فی مرتبة مئات راسماً الحاصل تحت السطر الثاني مبتداءً من المآب و هكذا.

خط: نستعلیق، بی کاه، تا: با تاریخ ۱۲۴۴ق؛ تملک: فتح الله بن محمد رضا شریف حسینی خویی با مهر «عبده الراجی فتح الله» (بیضی)؛ مهر «محمد تقی بن محمد باقر» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکئی، ۴ ص (۲۳۴-۲۳۷)، ۱۴ سطر، اندازه: ۲۲×۱۷ سم [ف: ۲۱۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۹۴۷/۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی: ف: ۳-۱۶۸]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۹۳۸/۲-۲۰/۵۸

آغاز: برابر؛ انجام: وهو بالتخمیس اطبق و اوفق و تحفظ للکسر اعنی العشر واحداً فبعد اتمام العمل صادر هكذا اذ لعشر الخمسة تحفظ خمسته و وضعناها تحت الصفر و لیس التسعة لعشر.

خط: نستعلیق، بی کاه، بی تا، جلد: مقوای آبی، ۳ گک، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۰×۱۳ سم [ف: ۳-۱۶۲۱]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۳۸۷/۶۲

بی کاه، بی تا؛ نیم صفحه و ناقص؛ کاغذ: سیاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱ ص (۲۱۰)، ابعاد متن: ۲۳×۱۳، اندازه: ۳۱×۲۱ سم [ف: ۱۶-۵۳۲]

● حساب / ریاضیات / فارسی

hesāb

وحید قزوینی، محمد طاهر بن حسین، ۱۰۱۵ - ۱۱۱۲ قمری

vahīd-e qazvīnī, mohammad tāher ebn-e hoseyn (1607 - 1701)

رساله ای در حساب شامل «مقدمه» و ده «باب» که با عناوین «خلاصه الحساب» شیخ بهائی برابر است و احتمالاً ترجمه ای از آن است. میرزا طاهر وحید قزوینی وزیر شاه عباس دوم بوده است.

مسالك طريق يقين، عقده گشای غوامض مسایل دین شیخ بهاء الدین محمد.

انجام: پس معلوم شد که طول نیزه دوازده ذرع و نیم است و این مطلوبست.

[دنا ۶۳۶/۴]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۳۲۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاه: ابوعلی بن محمد داود حسینی، تا: ربیع الاول

۱۱۰۵ق؛ واقف: عضدالملک، از ۱۲۷۸ق تا ۱۳۴۸ش؛ کاغذ:

حنایی، جلد: تیماج عنایی، ۵۳ گک، ۱۴ سطر (۱۰/۳×۴/۸)، اندازه:

۱۵/۸×۸/۹ سم [ف: ۸-۱۶۵]

● الحساب / ریاضیات / عربی

al-ḥisāb

کاشانی، محمد مؤمن بن محمد، ق ۱۱ قمری

kāshānī, mohammad mo'men ebn-e mohammad (- 17c)

مصنف چون جداول ریاضیون هند در بیان تثلیث و تربیع و تخمیس و جز آن را دیده که فهم آن دارای مشقت و رنج فراوانی است لذا روشی ابداع کرده که محتاج به آن جدولها نباشد و رساله حاضر را در بیان روش خوش تألیف و آنرا در دوازده «باب» تنظیم نموده است و چون چهار باب اول را لازم ذکر نمی‌دیده از باب پنجم شروع کرده است: ۵. التثلیث؛ ۶. التربیع؛ ۷. التخمیس؛ ۸. التسدیس؛ ۹. التسیع؛ ۱۰. التثمین؛ ۱۱. التستیع؛ خاتمه: در چند قاعده در همین باب.

آغاز: بسمله بعد الحمد ... نقول قد اقتصر قاطبة الحساب من حکماء الهند فی علم الحساب علی ما نقل عنهم المحدثون فی مدوناتهم علی طریقه استخراج قواعد معدوده کالجمع و التضعیف ... و کلمات احتیج الی معرفة التثلیث و التربیع و التخمیس و غیر ذلك البالتعشیر کانونا مضطربین الی عمل القسمة ... فانفتحت علی قلبی ثمانية ابواب ... فلنشر فی الثمانية المفتوحة علی.

[دنا ۶۳۶/۴ (۸ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۴۰۵/۴

آغاز: برابر

تا باب ۷ (فی التخمیس) است؛ خط: نستعلیق، بی کاه، تا: قرن ۹ یا

اوایل ۱۰؛ حواشی نسخه شرح شمسیه با همین قلم تازه تر است؛

کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۲ ص (۹۷-۹۸ در

حاشیه دفتر)، ۲۳ و ۱۹ سطر، اندازه: ۳۰×۱۴ سم [ف: ۱۹-۵۷۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۷۸/۴۳

از باب پنجم آغاز می‌شود و او می‌گوید: بابهای دیگر که همان جمع و تضعیف و تفریق و تصنیف باشد در کتابهای دیگر حساب

فهرستگان نسخه های خطی ایران (فنا)؛ جلد دوازدهم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276250

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۳۹۱/۲۰۱۲

میکردی؛ **انجام**: سوخت دل از غم خدایا گر نجاتش میدهی xx
از زلال کوثر رحمت براتش میدهی / از تو دنیا در میان راه
مهمانخانه ایست xx هر که آمد از عدم آب حیاتش میدهی
شامل: ۱. ناز و نیاز، برگ نخستین نسخه که نونویس می باشد و
آغاز مثنوی دیگری است که در بیان آلات جنگ انشا نموده و
عیناً در ص ۱۱۹ موجود است و این نسخه در حدود دو هزار و
هفتصد بیت می باشد و با مراجعه به نسخه دیگر (که با شماره
۱۱۶۱ یاد می شود) به دست آمد که ۴۳ بیت از آغاز و ۳۴۳ بیت
از انجام نسخه افتاده و بدین دو بیت آغاز و انجام می یابد: «چنان
از عشق خود بنواز جانم xx که سوزد مغز چون شمع استخوانم»،
«شهنشه ساخت جشنی چون سلیمان xx بجمعی سپه را داد
فرمان»، ۲. یک مثنوی است، که از اول و آخر آن افتاده و مشتمل
بر حکایاتی چند در حدود یک هزار و سیصد و هشتاد بیت است
و بدین بیت شروع گردیده: «چهره چنان صاف که شخص خیال
xx دیده در آن آینه مردم جمال» و بدین بیت به انجام می رسد:
«سنگ گران در کف هر کینه ور xx کرده به آن وزن متاع خطر»،
۳. خلوت راز، از آغاز این مثنوی برگ هایی افتاده و بدین بیت
آغاز می شود: «هان بنا جنس خود مباش قرین xx صحبت جنس
خویشتن بگزین» و این بخش در حدود چهارصد و پنجاه بیت
است، ۴. عاشق و معشوق، این نسخه بدون نقص می باشد و در
حدود یک هزار و سیصد بیت است، ۵. فتح قندهار، این نسخه نیز
تمام و در حدود چهارصد و شصت بیت است، ۶. مثنوی آلات
جنگ، این نسخه نیز تمام و در حدود هشتصد بیت است، ۷. مثنوی
در وصف نرد، در حدود شصت بیت، ۸. مثنوی در صفت طنبور،
در شصت و هشت بیت، ۹. مثنوی در صفت عمارت شاهی که در
شصت بیت، ۱۱. گلزار عباسی، در حدود شصت و هشتاد بیت،
۱۲. قصاید، در حدود یک هزار و صد بیت است، ۱۳. مقطعات،
در حدود هشتصد بیت است، ۱۴. غزلیات، این بخش در متن و
حاشیه نوشته شده و گذشته از غزل هم، اشعاری دارد و بعضی از
غزلیات آن هم ناتمام می باشد و بیشتر آن به خط خود وحید است
و در حدود سی هزار بیت می باشد، ۱۵. رباعیات، از اول و آخر
این بخش برگ هایی افتاده و ابیات موجوده آن در حدود یکصد
بیت می باشد؛ خط: نستعلیق، بی کاف، تا: ۱۰۸۱ق؛ نویسنده از خود
نام نبرده ولی در پایان چندین مثنوی و پس از تاریخ نگارش
جمله: «رب اجعلنی رضیا» نگاشته شده، نگارنده تصور می کنم
که این نسخه را برای خود شاعر، میرزا رضی بن شفیعی خراسانی
که بنا بر ضبط معاصر وی در نص (ص ۸۰) جوان قابل فاضلی
بوده و به نگارش مجلدی از دفاتر خاصه اشتغال داشته نوشته، و
مراد وی از نگارش آن جمله اشاره به نام خویش است، از قرائن
پیدا است که بسیاری از صفحات آخر نسخه و ابیاتی که در حاشیه
صفحات نوشته شده و به خط نویسنده پیشین نیست اثر دست خود
وحید می باشد و حک و اصلاح و تغییر ابیات و مصرع ها و
کلمات، شاهد این ادعاست و در این بخش چندین ماده تاریخ

نسخه اصل: کتابخانه سید علی عدنانی - خرمشهر. بیش از سه هزار
بیت می باشد در موضوعات مختلف؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف،
تا: سه شنبه ۲۴ ربیع الأول ۱۳۶۰ق؛ ۲۸۲ص [عکسی ف: ۱-۴۲۵]

● دیوان وحید / شعر / ترکی

d.-e vahid

تهران؛ فرمانفرمایان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه: بدون شماره/۵۴
شعر ترکی وحید؛ بی کاف، بی تا؛ ۱ص (۲۸۶پ) [نشریه: ۷-۵۵۴]

● دیوان وحید / مرثی / فارسی

d.-e vahid

[دنا ۴۴۱/۵؛ الذریعه ۱۲۶۶/۹]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۹۷۹
آغاز: نزد آن سلطان دین اهل وفا آن تیره شب xx بر زندگی حلقه
کردندی گهر افشان دو لب؛ **انجام**: بگیرا دست این چاکر پیاداش
xx که احسان حسینا وا حسینا
از: وحید. اشعار فارسی است در مرثی به خصوص رثای سالار
شهیدان امام حسین (ع) از شاعری با تخلص «وحید» که باید از
عصر قاجار باشد؛ خط: نستعلیق، کاف: مهدی قلی بن حیدر قلی
نوری کمرودی الاصل، تا: چهارشنبه ۲۴ ذی قعدة ۱۲۹۸ق؛
افتادگی: آغاز؛ رکابه دار؛ جلد: تیماج زیتونی، ۹۴گ، ۱۴ سطر،
اندازه: ۲۱/۵x۱۶سم [ف: ۴۴-۱۶۸]

● دیوان وحید قزوینی / شعر / فارسی

d.-e vahid-e qazvini

وحید قزوینی، محمد طاهر بن حسین، ۱۰۱۵-۱۱۱۲ق
قمری

vahid-e qazvini, mohammad tāher ebn-e hoseyn (1607
- 1701)

چاپ: مثنوی آلات جنگ او در گنجینه بهارستان، بخش ادبیات
فارسی، جلد اول، صص ۲۹۱-۳۲۲ به کوشش فاطمه اخوان فرد
چاپ شده؛ مثنوی عمارت شاهی او ضمن گنجینه بهارستان،
ادبیات فارسی-۲ (شعر)، مسلسل ۹، تهران، کتابخانه مجلس
شورای اسلامی، بهار ۱۳۸۴ش، با تصحیح سیده زیبا بهروز
[دنا ۴۴۱/۵-۴۴۳؛ مشترک پاکستان ۲۳۱۳/۹ و ۲۶۷/۵ و ۹۸۸/۸؛ نسخه های
متروی ۱۸۹۸/۳؛ الذریعه ۱۲۶۶/۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۶۱

آغاز: ندارم جان ز بهر قتل ما چندین چه میکردی xx چراغی
نیست چون باد صبا چندین چه میکردی / به خرمنهای جمع آورده
مردم چه مینازی xx بگرد آن جو سنگ آسیا چندین چه

فهرستگان نسخه های خطی ایران (فخا)؛ جلد پانزدهم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان

DIA 276253

اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۱/۲۰۱۲